

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski

w sprawie **A. M.**

skazanego za czyn z art. 286 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

w dniu 25 lipca 2024 r.

kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 20 kwietnia 2023 r., sygn. akt X Ka 144/23,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie

z dnia 4 sierpnia 2022 r., sygn. akt III K 630/17,

postanowił:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. zwolnić skazanego od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych postępowania kasacyjnego;**
- 3. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. D. J. (Kancelaria Adwokacka w W.), obrońcy z urzędu skazanego A. M., kwotę 885,60 zł (osiemset osiemdziesiąt pięć złotych i sześćdziesiąt groszy), w tym 23% VAT, za sporządzenie i wniesienie kasacji.**

[J.J.]

UZASADNIENIE

A. M. został oskarżony o to, że:

1. w dniu 22.10.2008 r. w W., działając wspólnie i w porozumieniu z A. B., M. B., R. M. oraz innymi ustalonymi i nieustalonymi osobami, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził [...] do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 6 643,05 zł w ten sposób, że w ramach ustalonego przez A. B. podziału ról w celu uzyskania dla siebie kredytu w kwocie 5100 zł oraz w celu wprowadzenia pracowników [...] w błąd co do zamiaru wywiązania się z umowy i spłaty udzielonego świadczenia złożył w sklepie S. P. ul. [...] w W. do wniosku nr [...] o udzielenie kredytu na zakup telewizora marki [...] wartości 4899 zł niezgodne z prawdą oświadczenie dotyczące okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania wymienionego świadczenia o swoim rzekomym zatrudnieniu u fikcyjnego przedsiębiorcy [...] siedziba [...], [...], NIP [...] REGON [...], w wyniku czego za udzielony kredyt zakupił w/w sprzęt, a następnie nie dokonał spłaty żadnej z rat kredytu, czym działali na szkodę [...], to jest o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

2. w dniu 24.10.2008 r. w W., działając wspólnie i w porozumieniu z A. B., M. B., R. M. oraz innymi ustalonymi i nieustalonymi osobami, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził [...] z siedzibą w G. ul. [...] do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 20 000 zł w ten sposób, że w ramach ustalonego przez A. B. podziału ról w celu uzyskania dla siebie pożyczki w kwocie 20 000 zł oraz w celu wprowadzenia pracowników [...] w błąd co do zamiaru wywiązania się z umowy i spłaty udzielonego świadczenia przedłożył w [...] przy ul. [...] w W. do wniosku o udzielenie pożyczki nr [...] otrzymany od nieustalonej osoby działającej na polecenie A. B. dokument dotyczący okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania wymienionego świadczenia w postaci podrobionego zaświadczenia o zatrudnieniu i zarobkach wystawionego przez fikcyjnego przedsiębiorcę [...] siedziba [...], [...] NIP [...], REGON [...], w wyniku czego doprowadzili [...], a następnie jego następcę prawnego [...] z siedzibą w G. ul. [...] do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 20 000 zł z tytułu udzielonej pożyczki, to jest o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

3. w dniu 28.10.2008 r. w W., działając wspólnie i w porozumieniu z A. B., M. B., R. M. oraz innymi ustalonymi i nieustalonymi osobami, w celu osiągnięcia korzyści

majątkowej usiłował doprowadzić [...] do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 20 000 zł w ten sposób, że w ramach ustalonego przez A. B. podziału ról w celu uzyskania dla siebie pożyczki w kwocie 20 000 zł oraz w celu wprowadzenia pracowników [...] w błąd co do zamiaru wywiązania się z umowy i spłaty udzielonego świadczenia przedłożył w Oddziale [...] ul. [...] do wniosku o udzielenie pożyczki nr [...] otrzymany od nieustalonej osoby działającej na polecenie A. B. dokument dotyczący okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania wymienionego świadczenia w postaci podrobionego zaświadczenia o zatrudnieniu i zarobkach wystawionego przez fikcyjnego przedsiębiorcę [...] siedziba [...], [...], NIP [...], REGON [...], lecz zamierzonego celu nie osiągnęli z uwagi na odmowę wypłacenia świadczenia przez Kasę, to jest o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

4. w dniu 28.10.2008 r. w Warszawie, działając wspólnie i w porozumieniu z A. B., M. B., R. M. oraz innymi, ustalonymi i nieustalonymi osobami, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził [...] (następca prawny banku [...]) do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 4.577,98 zł w ten sposób, że w ramach ustalonego przez A. B. podziału ról w celu uzyskania dla siebie kredytu w kwocie 4 577,98 zł na zakup sprzętu komputerowego oraz w celu wprowadzenia pracowników [...] (obecnie [...]) w błąd co do zamiaru wywiązania się z umowy i spłaty udzielonego świadczenia przedłożył w sklepie [...] zakład w W. ul. [...] do wniosku o udzielenie kredytu nr [...] otrzymany od nieustalonej osoby działającej na polecenie A. B. dokument dotyczący okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania wymienionego świadczenia w postaci podrobionego zaświadczenia o zatrudnieniu i zarobkach wystawionego przez fikcyjnego przedsiębiorcę [...] siedziba [...], [...], NIP [...], REGON [...], w wyniku czego za udzielony kredyt zakupił w/w sprzęt, po czym nie dokonał spłaty żadnej z rat kredytu, czym działali na szkodę [...], to jest o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie wyrokiem z dnia 4 sierpnia 2022 r. w sprawie o sygn. akt III K 630/17 oskarżonego A. M. uznał za winnego czynów zarzucanych mu w pkt 1, 2, 3 i 4, przy czym ustalił, że stanowiły one jeden czyn zabroniony, popełniony w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry

powziętego zamiaru i za to na podstawie art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. skazał go, a na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 2 lat pozbawienia wolności, a na podstawie art. 33 § 1, 2 i 3 k.k. karę 100 stawek dziennych grzywny, określając wysokość jednej stawki na kwotę 20 zł.

Wyrok ten rozstrzygał również o odpowiedzialności karnej szeregu innych oskarżonych, nadto o kosztach procesu, w tym o wynagrodzeniu obrońców z urzędu, przy czym na rzecz adw. K. Ż., obrońcy A. M., zasądzono od Skarbu Państwa kwotę 1680 zł.

Apelację od tego wyroku wniósł m.in. obrońca oskarżonego A. M.. Zaskarżył wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze oraz w zakresie wynagrodzenia za obronę z urzędu oskarżonego, zarzucając:

1. rażącą niewspółmierność kary, wyrażającą się w wymierzeniu bezwzględnej kary pozbawienia wolności oskarżonemu, który wyraził skruchę za popełniony czyn, przyznał się do udziału w przestępstwie, wskazał miejsca, w których pozostawił skradzione (tak w oryginale - uw. SN) rzeczy, a nadto szkoda wyrządzona pokrzywdzonemu była niska i wobec którego orzeczenie kary o charakterze izolacyjnym, pomimo wielokrotnej karalności przekracza stopień winy, a nadto nie może odegrać właściwej roli wychowawczej;

2. naruszenie § 4 ust. 3, § 17 pkt 1 ppkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Podnosząc powyższe zarzuty, obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności wymierzonej A. M., z wyznaczeniem maksymalnego okresu próby i oddaniem oskarżonego pod dozór kuratora oraz zasądzenie dodatkowego wynagrodzenia za obronę oskarżonego przed Sądem I instancji i na etapie postępowania przygotowawczego w wysokości 300 zł, powiększoną o wysokość podatku VAT, tj. łącznie kwotę 1980 zł, powiększoną o wysokość podatku.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2023 r., sygn. akt X Ka 144/23, zaskarżony wyrok zmienił w ten sposób, że zasądził od Skarbu

Państwa na rzecz adw. K. Ż. łącznie kwotę 1980 zł + VAT z tytułu obrony z urzędu oskarżonego A. M. przed Sądem I instancji. W pozostałym zakresie w zaskarżonej części wyrok utrzymał w mocy oraz orzekł o kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca aktualnie skazanego A. M. (inny niż autor apelacji). Zaskarżył wyrok w całości, zarzucił „rażące naruszenia prawa materialnego, mianowicie art. 31 § 1 k.k., przez wydanie (a następnie utrzymanie) wyroku skazującego wobec osoby niepoczytalnej, która w świetle ww. przepisu nie mogła popełnić przestępstwa” - i wniósł o „uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i uniewinnienie skazanego, ewentualnie przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego w Warszawie Wydział X Karny Odwoławczy do ponownego rozpoznania, ewentualnie przekazanie sprawy do Sądu Rejonowego do ponownego rozpoznania”. Nadto wystąpił o przyznanie mu wynagrodzenia za obronę z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

W piśmie określonym jako uzupełnienie kasacji obrońca podał, że postępowanie, na które powołał się w kasacji, a w którym została stwierdzona choroba psychiczna skazanego (trwająca w okresie popełnienia czynów przypisanych mu w postępowaniu, z którym związana jest kasacja), prowadzone było przed Sądem Rejonowym w Brzezinach pod sygnaturą II K 13/12.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Należało podzielić pogląd prokuratora o oczywistej bezzasadności przedmiotowej kasacji (jakkolwiek nie całkiem trafnie w odpowiedzi na kasację podano okoliczności, które rzutują na taką ocenę skargi), co skutkowało jej oddaleniem w trybie art. 535 § 3 k.p.k., tj. na posiedzeniu bez udziału stron. Kasacją sytuowała się wręcz na granicy dopuszczalności, a bardziej restryktywne do niej podejście skutkowałoby pozostawieniem jej bez rozpoznania na podstawie art. 531 § 2 k.p.k.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że autor skargi nie respektuje wynikającego z art. 519 i art. 523 § 1 k.p.k. wymogu, iż kasacja, o ile nie podnosi zaistnienia uchybienia z art. 439 § 1 k.p.k., powinna wskazywać na inne rażące i

mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa, ale przez sąd odwoławczy. W realiach procesowych rozpatrywanej sprawy nie zachodzi przesłanka do podniesienia zarzutu naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego, bowiem organ ten, utrzymując w mocy skazanie A. M., tego prawa nie stosował. Zatem sygnalizowane przez obrońcę naruszenie art. 31 § 1 k.k. mogłoby nastąpić jedynie na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, ale miałoby to miejsce wtedy, gdyby Sąd Rejonowy ustalił, że A. M. z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem, a mimo to skazał go za przestępstwo; w takim wypadku w apelacji obrońca powinien podnieść zarzut naruszenia art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k. W apelacji wniesionej na rzecz A. M. zarzut taki nie został sformułowany, co jest zrozumiałe, skoro wspomnianego ustalenia co do osoby oskarżonego Sąd meriti nie poczynił. Wymaga przy tym podkreślenia, że kwestia poczytalności A. M. była badana w toku postępowania przygotowawczego, co znalazło wyraz w akcie oskarżenia, w którym prokurator na s. 110 zaznaczył cyt. „Ponieważ podejrzany oświadczył, że leczył się neurologicznie, psychiatrycznie oraz odwykowo powołano biegłych lekarzy psychiatrów celem uzyskania odpowiedzi na pytanie, czy tempore criminis podejrzany miał zdolność rozpoznania znaczenia swoich czynów i pokierowania swoim postępowaniem. Biegli w wydanej opinii stwierdzili, że A. M. w czasie dokonywania zarzucanych mu przestępstw miał zdolność rozpoznawania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem ograniczone w stopniu nieznacznym (warunki art. 31 § 1 i 2 k.k. nie zachodzą - t. XXXVI k. 7913-7915)”. Obrońca pomija (jakkolwiek usprawiedliwia się, że cyt. „nie z własnej winy nie miałem możliwości kompleksowego zapoznania się z całością akt sprawy”) przytoczony fragment aktu oskarżenia, gdy podnosi, że postępowanie wobec A. M. toczyło się przed sądami obu instancji pod nieobecność oskarżonego, ówczesny obrońca z urzędu nie miał z nim bezpośredniego kontaktu, a „wszystko to uniemożliwiło mojemu Klientowi (lub jego ówczesnemu obrońcy) poinformowanie Sądu o fakcie leczenia psychiatrycznego oraz innych okolicznościach wskazujących na niepoczytalność”, nadto gdy wskazuje, że poprzedni obrońca udzielił mu „dodatkowych informacji w sprawie, w tym co do niepowołania na

żadnym etapie postępowania sądowego biegłych w celu oceny poczytalności mojego Klienta”. Nie jest przy tym zrozumiałe, dlaczego dobrowolną absencję oskarżonego na rozprawie obrońca traktuje jako okoliczność uniemożliwiającą mu udzielenie Sądowi określonej informacji. Wspomnianej okoliczności nie dostrzegł również prokurator, skoro w odpowiedzi na kasację stwierdził, że „Sąd odwoławczy nie naruszył wskazanego w zarzucie kasacji przepisu, bowiem nie istniały w toku postępowania jakiegokolwiek podstawy do podjęcia uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności oskarżonego A. M. w chwili popełnienia przypisanych mu czynów. Zarówno na etapie postępowania przygotowawczego, jak i postępowania sądowego nie ujawniły się okoliczności tego rodzaju, by konieczne było zaczerpnięcie opinii biegłych lekarzy psychiatrów dla stwierdzenia stanu zdrowia psychicznego A. M. w toku postępowania”.

Celowe będzie też odnotować, że nieprzeprowadzenie wspomnianego dowodu mimo istnienia przemawiających za tym okoliczności nie skutkowałoby naruszeniem art. 31 k.k., ale art. 202 § 1 k.p.k. Tym razem trafnie w innym fragmencie odpowiedzi na kasację prokurator zauważył, że „obrońca, który zaskarżył rozstrzygnięcie Sądu I instancji apelacją nie podniósł zarzutu obrazy przepisów postępowania - a to art. 202 § 1 k.p.k.”. Nie było zresztą ku temu podstaw, skoro dowód z opinii biegłych lekarzy psychiatrów został przeprowadzony.

W dalszej kolejności należy wskazać, że treść kasacji (zarzut rozpatrywany łącznie z jego uzasadnieniem) skłania do twierdzenia, iż obrońca tylko pozornie podnosi naruszenie prawa materialnego, a w istocie kwestionuje - co w kasacji nie jest dopuszczalne - poczynione przez Sąd I instancji ustalenie, że w odniesieniu do A. M. nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 31 § 1 k.k. Zupełnie dowolnie twierdzi przy tym w zarzucie, że wyrok skazujący został wydany wobec osoby niepoczytalnej. Nie wykazuje zresztą w tej kwestii konsekwencji, skoro w części motywacyjnej skargi twierdzi już niestanowczo, że „powyższe wskazuje na to, iż mój Klient może być (podkr. SN) osobą niepoczytalną” oraz pisze, że w grę wchodzi „potencjalne naruszenie prawa materialnego, jakkolwiek na tym etapie nie wykazane w sposób jednoznaczny”. Od podmiotu fachowego można wymagać wiedzy, że kasacja powinna zostać wniesiona nie wtedy, gdy zaistniało „potencjalne naruszenie prawa”, ale wówczas, gdy skarżący jest przekonany i wykazuje to „w

sposób jednoznaczny”, iż w sprawie zaistniało jedno z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., względnie sąd odwoławczy rzeczywiście dopuścił się innego rażącego i mogącego mieć istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia prawa. Zgodnie z art. 81 § 3 k.p.k. obrońca wyznaczony z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, gdy nie jest w stanie wykazać „jednoznacznie” wspomnianych uchybień, powinien poinformować na piśmie sąd, że nie stwierdził podstaw do wniesienia kasacji, co nie jest „działaniem co najmniej nieuczciwym (o ile nie wręcz szkodliwym)” względem osoby skazanej, jak zdaje się uważać autor kasacji. Mniejsze znaczenie ma okoliczność, że nawiązując do postępowania prowadzonego wobec A. M. przez Sąd Rejonowy w Brzezinach pod sygnaturą II K 13/12 nie podał jakie były wnioski biegłych i wynik tego postępowania. W pewnym zakresie uczynił to prokurator w odpowiedzi na kasację wskazując, że „z karty karnej pozyskanej z Krajowego Rejestru Karnego nie wynika, aby przestępstw, których dotyczył powyższy wyrok A. M. dopuścił się w warunkach art. 31 §1 k.k. lub § 2 k.k.”.

Z tych powodów Sąd Najwyższy oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną, natomiast mając na uwadze dostrzeżoną już przez sądy obu instancji trudną sytuację materialną skazanego (w I instancji został obciążony tylko opłatą, w II instancji zwolniony od ponoszenia kosztów postępowania odwoławczego), na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił go od zapłaty kosztów sądowych postępowania kasacyjnego. W uwzględnieniu wniosku obrońcy z urzędu zasądził na jego rzecz wynagrodzenie przy uwzględnieniu przepisów § 17 ust. 3 pkt 1 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 763).

[PGW]

[ał]

